

Pääsiäiskauden kolmannen viikon torstai

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

(Ap.t. 8: 26 – 39)

”Niinä päivinä Herran enkeli puhui Filippokselle: ”Lähde etelään päin ja mene tielle, joka vie Jerusalemissa Gazaan ja on autio.” Filippos lähti sinne. Juuri silloin sitä tietä tuli mahtava etiopialainen hoviherra, eunukki, joka hoiti Etiopian kuningattaren eli kandaken koko omaisuutta. Hän oli käynyt Jerusalemissa pyhiinvaellusmatkalla ja oli nyt palaamassa kotiin, istui vaunuissaan ja luki profeetta Jesajan kirjaa. Henki sano Filippokselle: ”Mene lähemmäs ja pysyttele vaunujen vieressä.” Filippos juoksi vaunujen luo, ja kuullessaan miehen lukevan profeetta Jesajaa hän sanoi: ”Sinä kyllä luet, mutta mahdatko ymmärtää?” Mies vastasi: ”Kuinka ymmärtäisin, kun kukaan ei minua neuvo.” Hän pyysi Filipposta nousemaan vaunuihin ja istumaan vierellään. Kohta, jota hän kirjasta luki, oli tämä: -Niin kuin lammas hänet vietiin teuraaksi, niin kuin karitsa, joka on ääneti keritsijänsä edessä, ei hänkään suutansa avannut. Kun hänet alennettiin, hänen tuomionsa otettiin pois. Kuka voi laskea hänen jälkeläistensä määrän? Hänen elämäneä otetaan pois maan päältä.” Hoviherra sanoi Filippokselle: ”Voisitko sanoa, kenestä profeetta puhuu, itsestäänkö vai jostakin toisesta?” Filippos rupesi puhumaan, aloitti tuosta kirjoitusten kohdasta ja julisti miehelle evankeliumia Jeesuksesta. Matkan jatkuessa he tulivat paikkaan, jossa oli vettä. Silloin hoviherra sanoi: ”Tässä on vettä. Estääkö mikään kastamasta minua?” Filippos sanoi hänelle: ”Jos koko sydäimestäsi uskot, se on mahdollista” Hoviherra vastasi: ”Minä uskon, että Jeesus Kristus on Jumalan Poika.” Hän käski pysäyttämään vaunut, ja he molemmat, Filippos ja hoviherra, astuivat veteen, ja Filippos kastoi hänet. Kun he olivat nousseet vedestä, Herran henki tempasi Filippoksen pois. Hoviherra ei enää nähnyt häntä mutta jatkoi iloisena matkaansa.”

Aikaisemmin olemme jo käsitelleet apostolien ja heidän avustajiensa toimintaa Samarean alueella, mikä ennakoi pakanalähetyksen alkua. Yleensä varsinainen pakanalähetys katsotaan alkaneen sadanpäämies Corneliuksesta. Tässä kertomuksessa Luukas tuo vielä uuden ulottuvuuden. Jo ennen Corneliusta kastetaan etiopialainen hoviherra. Usko oli leviämässä aina ”maan ääriin saakka”.

Etiopian ja juutalaisten välisistä suhteista on erilaista, osittain ristiriitaista tietoa. On esitetty ajatus, että kuningas Salomonin luona vieraillut Saban kuningatar olisi ollut etiopialainen (1. Kuninkaiden kirja, luku 10), mitään todisteita tälle ei ole. Juutalaisuus näyttäisi kuitenkin vaikuttaneen Etiopian alueella ajanlaskumme alkaessa.

Eunukit olivat kastroituja miehiä, joille annettiin eri hoveissa tärkeitäkin tehtäviä. He olivat siinä mielessä luotettavia, ettei heillä ollut muuta perhettä. Herran kansaan (Israel) kuuluviksi heitä ei

Mooseksen kirjojen mukaan saanut lukea (5. Moos. 23: 2). Toisaalta Jesaja lohduttaa heitä toteamalla, että jos heidät muukalaisina on kastoitu, mutta he pyhittävät sapatin ja noudattavat Jumalan mieltä ja pysyvät liitossa, niin heidän nimensä ei katoa (Jes. 56: 3-5). Kertomuksen eunukki oli tullut Jerusalemiin rukoilemaan.

Tekstissä mainittu eunukki oli etiopialainen hoviherra. Hän hoiti Etiopian kuningattaren eli kandaken omaisuutta. Etiopian perimysjärjestys oli matriarkaallinen. Toisin sanoen vanhin syntynyt tyttö oli seuraava kuningataräiti, hänen pojastaan tulisi kuningas. Tämä antoi kuningatar-äidille paljon valtaa.

Tekstin alussa sanotaan enkelin ohjaavan Filippoksen Jerusalemistä Gazaan menevälle tielle. Myöhemmin tekstissä ohjaavana tekijänä mainitaan henki tai Herran henki. Olipa kyse enkelistä tai Hengestä aloite Filippoksen toimintaan tuli Jumalalta.

Paikka on mielenkiintoinen, ”lähde etelään päin”. Kun Samaria oli Jerusalemistä pohjoiseen, niin nyt Filippos toimii Jerusalemistä etelään päin tiellä, joka johtaa Palestiinan ja Egyptin erottavaan autiomaahan. Lähetystyö laajenee.

Voimme löytää mielenkiintoisia yhtymäkohtia tämän kertomuksen ja Jeesuksen toiminnan suhteen. Etiopialainen hoviherra lukee Jesajan kirjaa aivan samoin, kuin Jeesus julkisen toimintansa alussa Nasaretin synagogassa. Toinen yhtymäkohta on sakramentaalinen toiminta matkalla oltaessa, tässä yhteydessä etiopialaisen kaste, Jeesuksen ollessa Emmauksen tiellä mahdollinen eukaristia. Todennäköisesti hän luki Septuagintaa eli Vanhan testamentin kreikannosta, joka oli tehty Aleksandriassa 200 -luvulla e. Kr.

Etiopialainen luki ääneen kirjaa, niin kuin oli tapana antiikin aikoina. Hän luki profeetta Jesajan kirjasta kohtaa, jossa kerrotaan ”kärsivästä Herran palvelijasta” (Jes. 53: 7 - 8), mutta ei ymmärtänyt, kenestä siinä puhutaan. Kirkon perinteessä Jesajan ”kärsivä Herran palvelija” ennakoii Kristuksen toimintaa.

”Sinä kyllä luet, mutta mahdatko ymmärtää?” Filippoksen kysymys on oikeutettu, sillä luettaessa pyhiä tekstejä kirkkoyhteisön ulkopuolella, niiden todellinen sisältö ei avaudu lukijalle. Kirjoittajia on ohjannut Pyhä Henki, eikä teksti avaudu ilman selitystä (vrt. 1. Piet. 1: 20 – 21).

Hoviherran lukema kohta ymmärretään Kirkossa ennustukseksi Kristuksen kohtalosta. Kyseisen tekstin pappi lukee käsitellessään leipää proskomidissa ennen liturgiaa ehtoollislahjoja.

Vanha testamentti on evankeliumin julistamisen perusta. Erityisesti sen profetiat, kuten äsken luettu lainaus Jesajalta, opettavat meitä Kristuksesta ja Hänen toiminnastaan.

”Minä uskon, että Jeesus Kristus on Jumalan poika” on edelleen edellytyksenä aikuisen ihmisen kasteen vastaanottamiselle. Ensin ihminen kuulee (lukee), sitten hän uskoo ja sen jälkeen hänet voidaan kastaa.

Etiopialaisen hoviherran kaste on jatkoa Filippoksen toiminnalle Samariassa (Ap.t. 8: 12), jossa hän kastoi ihmisiä. Näin kristillinen usko levisi jo juutalaisen kansan ulkopuolelle. Tuon ajan Välimeren alueella ajateltiin, että Etiopia on ”maailman ääriässä”. Tässä toteutuu Jeesuksen sana opetuslapsilleen, kun Hän sanoi apostoleilleen, että Pyhän Hengen avulla he ovat todistajia ”aina maan ääriin saakka” (Ap.t. 1: 8).

”Henki tempasi Filippuksen pois.” Verbiä temmata käytetään niissä yhteyksissä, kun on kyse taivaaseen ”astumisesta” (esim. 2. Kor. 12: 2). Vastaavasta Hengen toiminnasta kertoo Vanha testamentti profeetta Eliaan kohdalla (1. Kun. 18: 12; 2. Kun. 2: 16).

Apostolien tekojen kirja painottaa tässä etiopialaisen hoviherran yhteyttä juutalaisuuteen. Kirja myös painottaa, että ensimmäinen Kirkkoon liitetty pakana oli sadanpäällikkö Cornelius. Jos katsomme asiaa toisesta näkökulmasta, niin ensimmäinen kastettu pakana oli tämä etiopialainen hoviherra. Kirkkohistorioitsija Eusebios pitää häntä Ethiopian kirkon perustajana. Maantieteen osalta voidaan todeta, että Etiopia ei välttämättä tarkoita nykyisen Ethiopian valtion aluetta, vaan se voisi olla enemmän nykyisen Sudanin alueella. Tuolle alueelle voi viitata myös Nubia, josta ennustettiin vapautettavan kansan jäännökset (Jes. 11: 11, Sef. 3: 3 – 10). Mooseksen toinen vaimo oli nubialainen (4. Moos. 12: 1).

Päivän evankeliumi

(Joh. 6: 40 – 44)

”Herra sanoi luokseen tulleille juutalaisille: Minun Isäni tahtoo, että jokaisella, joka näkee Pojan ja uskoo häneen, on ikuinen elämä. Viimeisenä päivänä minä herätän hänet.” Juutalaisissa herätti ärtymystä se, että Jeesus sanoi: ”Minä olen se leipä, joka on tullut taivaasta.” He sanoivat: ”Eikö tämä ole Jeesus, Joosefin poika? Me tiedämme hänen isänsä ja äitinsä. Kuinka hän voi sanoa tulleensa alas taivaasta?” Jeesus sanoi tähän: ”Älkää nurisko! Ei kukaan voi tulla minun luokseni,

ellei Isä, joka minut on lähettänyt, vedä häntä. Sen, joka tulee, minä herätän viimeisenä päivänä.”

Johanneksen evankeliumin viidennessä luvussa puhuttiin ylösnousemuksesta kahdella tavalla: ”He nousevat haudoistaan – hyvää tehneet elämän ylösnousemukseen, paha tehneet tuomion ylösnousemukseen.” Jumala on elämä. Ikuinen elämä on elämää Elämän, siis Jumalan, yhteydessä. Jumalan tahto siis on, että eläisimme Hänen kanssaan.

Ihmiset olivat seuranneet Jeesusta, sillä he olivat saaneet Häneltä ravitsemusihmeen yhteydessä leipää. Todennäköisesti he edelleen odottivat saavansa tavallista leipää. He eivät ymmärtäneet, mikä on se leipä, joka on tullut taivaasta. Jeesus koettaa johdattaa ihmisiä tärkeämpään, kuin mitä on maailman antama ravinto, sen takia Hän puhuu ikuisesta elämästä ja herättämisestä viimeisenä päivänä (ylösnousemuksesta).

Kun juutalaiset ymmärsivät, että uutta ravitsemusihmettä ei tule, ja että Jeesus on taivaasta tullut leipä, niin he ”nurisivat. Tämä muistuttaa sitä nurinaa, mikä israelilaisilla oli Moosesta kohtaan heidän vaeltaessaan Egyptistä erämaan kautta kohti Luvattua maata. Israelilaiset koettavat kiistää Jeesuksen tulemisen taivaasta viitaten siihen, että he tunsivat Jeesuksen isän ja äidin. He eivät ymmärrä, että Jeesus on Jumala, vaan näkevät edessään tavallisen ihmisen.

Jeesus ei kiellä äitiään eikä (kasvatti) isäänsä. Miten Hän olisi tuossa tilanteessa noille ihmisille kyennyt selittämään ymmärrettävällä tavalla, kuka Hän on? Sitä paitsi, vielä ei ollut tullut Hänen kirkastumisensa aika. Vasta pelastustyön suorittamisen ja ylösnousemisen jälkeen voitaisiin ymmärtää, kuka Hän on?

Kuka herättää meidät kuolleista? Tekstimme viimeinen lause paljastaa sen: ”minä herätän hänet viimeisenä päivänä.” Kristus herättää meidät kuolleista!